

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 18 mars 1902, kl. 5 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder till skydd mot djurplågeri under transporter.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 23, hvilken hänvisats till förberedande behandling af Andra Kammarens andra tillfälliga utskott, hemställer herr *E. O. V. Wavrin*sky, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning, hvilka allmänna bestämmelser till skydd mot djurplågeri under transporter som kunna finnas nödiga, och till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kan föranleda.» *Motionen.*

Såsom skäl för sin framställning anför motionären till en början följande:

Kommunikationsmedlen i vårt land hafva under de senaste decennierna på ett förvånansvärdt sätt utvecklats, förbättrats och bekvämliggjorts; men under det allmänheten är mycket angelägen om att för egen del tillvarataga alla de bekvämligheter, nutida kommunikationer erbjuda, är den i de flesta fall ej alls nogräknad med att låta de transporterade djuren komma i åtnjutande af de fördelar, dessa förbättrade kommunikationsmedel skulle kunna erbjuda dem. I samma mån som handeln med husdjuren fått mera fart inom landet, hafva ock tydligtvis kreaturtransporterna ökat såväl till antal som längd, och är det, kan man väl säga, tid på, att kreaturtransportfrågan blefve föremål för behandling af Kongl. Maj:t och Riksdagen, så att *allmänna* bestämmelser för dessa transporter kunde erhållas.

Motionären framhåller vidare, att flera myndigheter här i landet ägnat denna fråga berättigad uppmärksamhet, i det de inom sina respektive myndighetsområden sökt i någon mån ordna ifrågavarande transport.

Så finnes uti »taxan för transporter å statens järnvägar» rätt goda föreskrifter för djurtransporter utfärdade. Vidare hade kongl. järnvägsstyrelsen utfärdat ett cirkulär af den 7 augusti 1900 angående beifrande af djurplågeri vid järnvägstransporter. däri kongl. styrelsen för att, såvidt som möjligt, förekomma dylikt djurplågeri, föreskrifvit, att stationsföreståndaren å afsändningsstationen skulle, där han funne skäl befara, att olämpligt inlastade djur skulle taga skada under transporten, för afsändaren framhålla, att, därest icke tillfredsställande anordningar beträffande djurens transport vidtoges, afsändaren riskerade åtal för djurplågeri inför vederbörande domstol, att, därest afsändaren icke desto mindre vidhölle sin fordran på djurens afsändande, försändelsen skulle i behörig ordning expedieras, men skulle i sådant fall såväl mottagningsstationen som den trafikinspektör, under hvilken den senare stationen lydde, medelst telegram underrättas om ifrågavarande af afsändningsstationen anmärkta förhållande, samt att stationsbefället å mottagningsstationen under alla omständigheter skulle hos vederbörande åklagare till laga beifran anmäla begången förseelse af sådan beskaffenhet.

Detta förfarings sätt skulle tillämpas såväl där kreatur, hvilka förvarades i burar, lådor eller korgar, till så stort antal sammanfördes i sina respektive förvaringsrum, att ett eller flera af djuren kunde omkomma, som ock där större kreatur, hvilka lastades direkt i järnvägsvagnarna, till så stort antal i vagn sammanpackats, att de däraf kunde taga skada.

Vidare hade öfverståthållaren i Stockholm samt landshöfdingarne i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Örebro och Västmanlands län under den 18 maj 1901 låtit utgå ett cirkulär angående försling sjöledes af lefvande späda kreatur, särskildt kalfvar, däri rederierna för de ångbåtar, som förmedla transporten af kreatur mellan Stockholms stad och angränsande orter, anmanades att hvar för sina fartyg tillse, det vid försling sjöledes af sådana djur vissa ordningsföreskrifter skulle iakttagas till djurens skydd.

Beträffande förhållandena i utlandet meddelar motionären:

Uti flera af Europas stater hafva dylika allmänna djurtransportbestämmelser utfärdats. Så kunna nämnas *österrikiska* handelsministeriets förordningar af den 26 februari 1875, den 21 juli 1881 och den 1 juni 1882, hvilka afse att förhindra djurplågeri vid järnvägstransport. En specialförordning är gällande för »Ober- und Nieder-Osterreich», hvad *sjötransporten* af slaktboskap och kalfvar angår. (General-Güter-Tarif 1900 der k. k. österreichischen Staatsbahnen: Lokaltarife und Tarif-Theil I, I Band 1 Abtheilung).

Beträffande *England och Irland* utfärdades under drottning Victorias första regeringstid en förordning för att stäffa grym eller otjänlig behandling af djur, såväl i allmänhet som vid transporter. Denna förordning stadgar bland annat, att den, som med något befodringsmedel fortskaffar eller för med sig eller låter någon annan forsla eller föra med sig något djur i det skick eller i den ställning, att pina eller lidande onödigt tillfogas detsamma, han skall första gången böta intill 3 pounds och hvarje följande gång intill 5 pounds. (An Act for the more effectual Prevention of Cruelty to Animals. 1 Aug. 1849).

The Board of Agriculture har utfärdat stränga bestämmelser för djurs transporterande å fartyg, hvilka bestämmelser gälla djurens inlastande och anbindning samt vård och utfodring under transporten. (The foreign Animals Order of 1895).

Utaf djurtransportförordningarna i *Ungarn* kunna exempelvis nämnas de, som utfärdades af järnvägsstyrelsen 1875 och 1884, af åkerbruksministern den 20 september 1890, af handelsministern den 19 juli 1893, och som afsågo att förhindra djurplågeri och oegentligheter vid transporter. Dessa förordningar tillkommo närmast med anledning af att svin i större mängd, trots stark sommarhetta, transporterats sammanpackade i vanliga täckta lastvagnar och utsatta för brist på luft, näring och dryck, hvarigenom ett grymt och meningslöst djurplågeri utövades samt djurens ägare tillfogades betydliga förluster.

I *Tyskland* gäller sedan 13 juli 1879 en riksförordning med detaljerade bestämmelser rörande inlastning och transport af lefvande djur på järnvägar. Därjämte finnas i flera tyska stater specialförordningar. Sachsens förordning af 16 september 1879 stadgar 60 marks böter eller motsvarande fängelse för den afsändare eller vårdare af djuren under transport, som öfverträder förordningens föreskrifter.

Vårt grannland *Danmark* äger en lag af den 24 april 1896 beträffande djurtransporter.

Vi sakna sålunda, tillägger motionären, ej föregångsstater med afseende på allmänna bestämmelser rörande djurens skydd under transporter, och det är, enligt hans mening, högeligen af nöden, att Sverige ej på detta område blifver allt för mycket efter.

Ordnandet af djurtransporterna är — säger han — i första hand att räkna som en humanitetens åtgärd, men det är samtidigt en åtgärd af stor ekonomisk betydelse. Ej så sällan händer det ju, att dyrbara lifdjur ådraga sig en eller annan skada vid oändamålsenliga transporter, och mycket vanligt lär det vara, att slaktdjur under transporter tillfogas sådana skador, att större eller mindre delar af köttet efter dem måste kasseras. Emellanåt lär det till och med inträffa, att djurtransporterna ske på ett sådant förkastligt sätt, att djuren vid framkomsten finnas själföda.

Dylika missförhållanden åsamka dels djuren grymma lidanden och dels djurägarna afsevärda förluster, bådadera talande skäl för, att förhållandena böra ordnas, hvilket jag anser kunna ske endast genom utfärdandet af *allmänna* bestämmelser för djurtransporter.

På det att denna angelägenhet ej måtte skjutas å sido under förevändning, att den är en känslosak, som ej tarfvar andra åtgärder, än som efter omständigheterna kunna träffas af vederbörande polismyndighet, eller också undvaras, har jag vänt mig till Stockholms stads besiktningsveterinär med begäran om hans sakkunniga utlåtande, hvilket medföljer motionen.

Detta utlåtande, utfärdadt den 16 januari 1902 af stads- och besiktningsveterinären i Stockholm *Sven Nystedt*, har följande lydelse:

På begäran af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr direktör Edv. Wavrinsky får undertecknad afgifva följande utlåtande beträffande djurtransportfrågan.

Till Stockholm försändas djur från många olika delar af vårt land, och har jag vid utöfvandet af min befattning härstädes ofta satts i tillfälle taga kännedom om huru dessa djurtransporter försiggå. Härvid har jag fått den uppfattning, att *desamma*

ofta äro mindre väl ordnade och ej så sällan äga rum på ett synnerligen anmärkningsvärdt sätt.

Vid köttbesiktningen har jag äfven emellanåt fått en inblick uti rådande missförhållanden vid djurtransporterna. Så har det flera gånger händt, att till besiktning inlämnats själfdöda svin under uppgift om att de dött under transporten. Ofta måste mindre eller större delar af kött vid här skeende besiktningar kasseras på grund af sjukliga förändringar, som tyda på att djuren, från hvilka köttet härrör, under transporterne ådragit sig skador.

Att dylika djurtransporter äro anmärkningsvärda ur djurskyddssynpunkt, därom kunna väl meningarna ej vara delade. Men en annan viktig sida af saken bör äfven framhållas. Om djurtransporterna försiggå så, att djuren därunder utsättas för svårare skador och lidanden, äger äfven en afsevärd ekonomisk misshushållning rum. I de fall, då skadorna och lidandena varit så höggradiga, att köttet efter djuren måste helt eller delvis kasseras, är ju misshushållningen påtaglig, men äfven om kassation af köttet ej behöfver äga rum, kan det i många fall hafva förlorat i kvalitet och värde på grund af att djuren, från hvilka det härrör, transporteras på ett otjänligt sätt.

Dyrbara lifdjur kunna dessutom äfven under mindre väl ordnade transporter ådraga sig svåra och förlustbringande skador.

På grund af hvad jag sålunda anfört, kan jag ej annat än anse det vara synnerligen önskvärdt, att ordnandet af djurtransporterna blefve föremål för en grundlig utredning med ty åtföljande allmänna bestämmelsers utfärdande för desamma; och anser jag detta vara så mycket mera nu af behofvet påkalladt, som flera städer i vårt land projektera anläggandet af offentliga slakthus och därmed förenade kreatursmarknader. Då dessa stora etablissemang träda i verksamhet, komma antagligen betydande kreaturstransporter att till dem äga rum på regelbundna dagar hvarje vecka, och vore det önskligt, att djurtransportfrågan till dess hade fått sin lösning.

Med allt detta anser sig motionären hafva visat, att svåra missförhållanden förekomma vid djurtransporter, och att de försök, som hittills af respektive myndigheter och enskilda gjorts för att undanröja dessa missförhållanden, icke varit tillräckliga, enär allmänna bestämmelser för hela riket härvidlag vore behöfliga.

Självförklarar sig motionären icke i tillfälle att framlägga formuleradt förslag till sådana allmänna lagbestämmelser. Men en god ledning för sådana finner han i andra länders djurtransport-förordningar. Sådana förordningar hafva blifvit insamlade af styrelsen för svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund genom de diplomatiska beskickningarnas bemedling samt omfatta i hufvudsak följande föreskrifter:

I. Att å alla orter, där regelbunden kreaturstransport äger rum, vederbörande myndigheter förständigas att anordna en efter förhållandena i hvarje särskildt fall afpassad, regelbunden tillsyn därå, att djuren så inlastas, att de under transporten icke komma att utsättas för onödiga lidanden.

II. *Beträffande järnvägstransporter:*

att vid stationen vid regelbundna större djurtransporter tillhandahållas täckta skjul för djurens härbergerande äfvensom brunnar eller vattenledning för djurens vatt-
nande;

att öppna vagnar ej användas under tiden 1 oktober—1 maj och, då sådana annan tid användas, väggarna vid transport af storboskap äro minst 1 1/2 meter höga, vid transport af smärre djur minst 0,75 m.;

att de täckta vagnarna äro i och för ventilation försedda med tillräckligt antal slutbara ventiler, belägna nära vagnstaket;

att vagnen å hvarje gafvel är försedd med tvänne driffjädersapparater att förhindra stötar, då vagnarna vid växling mötas;

att vagnsgolfvet förses med tillräcklig mängd passande strösand eller annat passande ämne;

att bromsinrättningar anbringas å så många vagnar som möjligt för att hindra onödiga sammanstötningar vid växling;

att storleken af vagnens inre golftyta tydligt angifves å vagnens yttersidor;

att vagnen för regelbunden, större och längre transport af storboskap förses med vattningsinrättningar;

att transportburar för mindre djur hafva tätt golf och äro så höga, att djuren kunna stå däri, vidare hafva tillräckligt med öppningar för luftväxling, hvilka dock ej få vara så stora, att kroppsdelar kunna inklämmas;

att ej några djur, afsedda för transport, räckande öfver 12 timmar, få inlastas, förrän afsändaren föranstaltat om deras nödiga vattning och fodring under transporten;

att i hvarje vagn ej inlastas flera djur, än hvad vagnens utrymme, efter stationsföreståndarens ansvariga beräkning med ledning af golftyans storlek, medgifver för djurens bekvämlighet;

att större och mindre djur äfvensom djur af olika slag få inlastas i samma vagn endast under det villkor, att de inställas uti genom afbalkningar från hvarandra skilda rum;

att in- och aflastningen sker med skonsamhet, och djurtransportören ålägges att, då fråga är om större djur, låta väl fästa dem, samt att ej afsända något sjukt djur;

att vid längre transporter vårdare åtfölja djuren;

att djur för längre transporter ej forslas med tåg, hvilkas hastighet understiger 25 km. i timmen;

att växlingen af kreatursvagn inskränkes till minsta möjliga och städse företages med särskild försiktighet;

att djuren aflastas genast vid framkomsten;

att kreatursvagnen efter aflastningen rengöres, eventuellt desinficieras.

III. *Beträffande sjötransporterna:*

1) *hästar:*

att djuren ställas i spiltor, placerade antingen på däck eller under däck,

2) *större nötkreatur:*

att ett provisoriskt stall ordnas genom anbringandet af bommar, såväl lång- som tvärskeppsvägen;

att djuren ställas helst tvärskepps och så, att de vid inträffande sjögång kunna få stöd såväl med länden som med bogen;

att det för djuren afsedda rummet är tillräckligt såväl i stående som liggande ställning;

att däckets beströs med grus eller aska för att bereda stöd för kreaturens klöfvar;

3) *kalfvar och får:*

att det för djuren afsedda rummet är fullt tillräckligt;

att, då djuren föras i kättar, dessa äro af den storlek, att djuren kunna lägga sig;

4) *svin:**att djuren föras i burar af tillräcklig storlek;*5) *fjäderfä:**att burarna äro af sådan storlek, att djuren bekvämligen komma åt att äta och dricka;*6) *allmänna regler:**att, såvidt sjögången medgifver, luftväxlingen är fullt tillräcklig;**att riklig tillgång finnes på färskt vatten;**att i förråd finnes, då fartyget har att befara öppen sjö, minst en fjärdedel, men eljest minst en sjättedel mera foder eller föda, än hvad som skulle åtgå, därest fartyget icke uppehålles utöfver den vanliga tiden till nästa ort, som skall anlöpas;**att kreatursvakt anställles;**att djuren aflastas genast vid fartygets framkomst;**att fartyget efter aflastningen rengöres, eventuellt desinficieras.*IV. *Beträffande öfriga djurtransporter:**att, då djur transporteras i fordon, tillräckligt utrymme beredes dem, så att djuren utan trängsel kunna stå bredvid hvarandra;**att transportvagnens inre är så beskaffadt, att djuren ej kunna genomtrampa vagnsbotten, hvilken förses med lämpligt strö;**att, om större och mindre djur eller djur af olika slag transporteras i samma vagn, de skiljas från hvarandra genom lämpliga afbalkningar;**att på- och aflastningen af djuren sker med skonsamhet, och den vanliga oseden, när det gäller kalffvar, får och svin, att lyfta dem i bakbenen, förhindras;**att, om fångsling af djurens ben nödvändiggöras, denna sker endast medelst sorgfälligt anlagda remmar af tillräcklig bredd, så att ej sårnader uppkomma, och att all sådan fångsling med streck förhindras;**att burar eller korgar, i hvilka fjäderfä transporteras eller utställas, äro så rymliga, att djuren utan trängsel kunna stå bredvid hvarandra, samt äro tillräckligt luftiga; vidare att djuren ej sammanbindas, ej heller vingarna på något enskildt djur bindas med sådant, som skär in i köttet;**att lefvande fisk transporteras eller utställes endast i kärl med tillräckligt vatten.*

Ungefärligen enahanda bestämmelser vill motionären hafva fastslagna äfven för vårt lands djurtransporter, och det är detta mål han med sin motion afser.

*Befintliga
missförhål-
landen.*

Om befintligheten af de missförhållanden, hvilka föranledt motionen, kunna meningarna ej vara delade. Hvad motionären härom andragit bestyrkes af de myndigheter och enskilda, hvilkas föreskrifter och uttalanden han i sin motion återgifvit. Så af kongl. järnvägsstyrelsen, af öfverståthållare-ämbetet i Stockholm och af landshöfdingarne i de närmast hufvudstaden liggande länen, af veterinärer m. fl.

Särskildt belysande i detta afseende är en framställning rörande djurtransporter sjöledes, hvilken för någon tid sedan blifvit till jordbruksdepartementet inlämnad af Nordiska djurskyddsföreningens ordförande, länsveterinären

H. Akerström, och som varit för utskottet tillgänglig. Denna utförliga framställning, hvars utarbetande ombesörjts af redaktören för tidningen »Djurskyddet», fil. kand. F. A. Wingborg, stödjer sig på myndigheters och vederhäftiga enskilda personers utlåtanden samt innehåller en mängd talande exempel på ovårdsam, ja i flera fall rent af omänsklig behandling af djuren. Sålunda uppgifves det bland annat hafva händt, att uppköpare af kalvvar och får vid inlastningen helt enkelt bräckt af dessas ben, medan de ännu lefde, för att få de tätt packade djuren att ligga stilla under transporten. Vid haunstationerna finnas i regeln inga stallar eller skyddsskjul, hvarföre djuren, som oftast drifvits dit lång väg, få under bar himmel — icke sällan i hårdt storm- och regnväder, — invänta de mången gång i timal försenade båtarna. Djuren placeras sedan i regeln å batarnas öppna fördäck, där blåsten och regnet äro som omildast, och förses sällan under transporten med foder eller vatten, i synnerhet om de äro bestämda till slakt.

En del af de sålunda påvisade missförhållandena äro af den art, att de måste anses såsom yttringar af uppenbar grymhet, följaktligen såsom verkliga förbrytelser, åtkomliga för beifran enligt strafflagens 18 kap. 16 §.

Om de flesta missförhållandena torde man dock knappast kunna säga, att de härröra ur denna bevekelsegrund. Deras orsak är mindre ond vilja än bristande förtänksamhet, och de kräfva på grund häraf för sitt undanröjande egentligen ej strängare straffbestämmelser, utan snarare ändamålsenligare och omsorgsfullare *ordningsföreskrifter*.

På vissa områden och i vissa afseenden hafva sådana ordningsföreskrifter redan kommit till stånd. Kongl. järnvägsstyrelsen utfärdade den 15 december 1865 ett cirkulär rörande beifrande af djurplågeri vid transporter på järnväg, hvilket lyder sålunda:

Hittills
vidtagna
åtgärder.

Befogade anmärkningar ha vid flera tillfällen förekommit däröfver, att, vid transporter på järnväg, så många djur sammanpackats å en vagn, att djur blifvit nedtrampade och dödade eller illa skadade. Den nu gällande taxan medgifver i § 20 att, då samma afsändare förhyr hel kreatursvagn, äger han att därpå låta införa så många djur som utrymmet medgifver utan skada för vagnen. Stationsbefälet äger således icke laglig rätt att förbjuda en afsändare att genom sammanpackning af ett allt för stort antal kreatur plåga dessa, så vida ej vagnen därutaf kan skadas, hvilket sällan bör kunna inträffa.

För att emellertid söka, i hvad på styrelsen beror, förekomma detta slags djurplågeri, vill styrelsen härmed hafva föreskrifvit, att stationsbefälet å mottagningsstationen ovillkorligen skall till laga beifran anmäla, då djurplågeri utöfvats på ofvan antydda vis, äfvensom att stationsbefälet å afsändningsstationen skall varna kreatursafsändare för följden, i händelse han å en vagn inlastar flera djur än stationsbefälet anser förenligt med dessas välbefinnande.

Sedermera har samma styrelse den 7 augusti 1900 utfärdat ett nytt cirkulär af följande lydelse:

Då vid olika tillfällen under transport på järnväg förekommit, att kreatur, hvilka förvarats i burar, lådor eller korgar, varit till så stort antal sammanförda i sina resp. förvaringsrum, att ett eller flera af djuren till följd af kväfning omkommit, har kongl. styrelsen, för att, så vidt möjligt, förekomma dylikt djurplågeri, velat härigenom föreskrifva,

att stationsföreståndaren å afsändningsstationen skall, där han finner skäl befara, att djuren skola till följd af ofvan nämnd anledning taga skada under transporten, för afsändaren framhålla, att, därest icke tillfredsställande anordningar beträffande djurens transport vidtagas, afsändaren riskerar åtal för djurplågeri inför vederb. domstol,

att, därest afsändaren icke desto mindre vidhåller sin fordran på djurens afsändande, försändelsen visserligen skall i behörig ordning expedieras, men skola i sådant fall såväl mottagningsstationen som den trafikinspektör, under hvilken den senare stationen lyder, medelst telegram underrättas om ifrågavarande af afsändningsstationen anmärkta förhållande, samt

att stationsbefälet å mottagningsstationen under alla omständigheter skall hos vederb. åklagare till laga beifran anmäla begången förseelse af ofvan angifven beskaffenhet.

Enahanda förfaringsätt skall jämväl tillämpas, därest större kreatur, hvilka lastas direkt i järnvägsvagnarna, till så stort antal i vagn sammanpackats, att djuren däraf kunna taga skada.

Uti »Taxa för transporter å statens järnvägar» af år 1889 förekomma följande ännu gällande bestämmelser, som kunna anses hafva inflytande på sättet för transport af levande djur:

§ 5.

1.

d) vid sändning af hästar samt sådana djur, hvilka uti mom. k) och l) här nedan omförmälas, få ej i vagnen inlastas flera djur än att vårdaren kan gå emellan djuren;

e) födoämnen för djur under järnvägstransporter skola tillhandahållas och bekostas af djurens ägare och få utan särskild afgift medföras i de vagnar, hvaruti djuren befordras.

2.

f) när flera än sex hästar af vanlig storlek inlastas på samma vagn, erlagges för hvarje häst utöfver nämnda antal frakt, motsvarande skillnaden mellan afgiften för fem och afgiften för sex hästar.

Af s. k. ölandshästar och därmed i storlek jämförliga djur må, mot afgift såsom för sex hästar, i vagnen inlastas så många, som efter vederbörande stationsföreståndares bepröfvande lämpligen kunna i vagnen inrymmas;

3.

k) när flera än åtta större boskapsdjur inlastas på samma vagn, erlagges för hvarje djur utöfver nämnda antal frakt, motsvarande skillnaden emellan afgiften för sju och afgiften för åtta sådana boskapsdjur;

l) *fjällkor äfvensom större tama hjortar och renar* fraktdebiteras lika med boskap, dock med rättighet för afsändare af dylika djur att, utan förhöjd afgift, å samma vagn inlasta så stort antal däraf, som vagnen efter stationsföreståndarens afgörande kan rymma, så vida frakt erlägges till det belopp, som tariffen bestämmer för åtta boskaps kreatur;

m) frakten för *kalfvar, rådjur, smärre hjortar och renar, svin, får och getter, kaniner samt fjäderfä, då dessa djur föras lösa*, beräknas antingen efter stycketal enligt hvad tariff IV. B bestämmer för småkreatur, eller för hel vagn, i hvilket senare fall afgiften är lika med den för åtta större boskaps kreatur, och afsändaren äger å vagnen intaga så många djur af ett eller flera bland ofvan uppräknade slag, som vagnens utrymme efter stationsföreståndarens afgörande medgifver.

n) afsändare af djur, som föras lösa mot frakt efter stycketal, är *skyldig* att medsända minst en vårdare för hvar tredje vagn, men *berättigad* att låta en vårdare åtfölja hvarje använd vagn; varande dock afsändaren fritagen från skyldigheten att medsända vårdare, då väglängden för transporten understiger 100 kilometer och tillryggalägges på samma dag, som inlastningen af djuren ägt rum, samt transporten verkställes på afsändarens egen risk;

o) afsändare medgifves att, mot det han ansvarar för all därigenom uppkommande skada å djuren, på en vagn inlasta en sändning af hästar och större boskapsdjur tillsammans, så vida stationsföreståndaren pröfvar sådant lämpligen kunna ske, och frakt erlägges till samma belopp som för motsvarande antal hästar enligt tariff IV A;

Trafikdirektören vid Bergslagernas järnvägar har följt kongl. järnvägsstyrelsens föredöme och utfärdat följande cirkulär, däri järnvägspersonalen »på det allvarsammaste» uppmanas att tillse, det transporterade djur icke utsättas för onödiga lidanden:

Då det visat sig, att vid transporter å järnväg af lefvande djur dessa till följd af vårdarens eller ägarens oförstånd, tanklöshet, vårdslöshet eller till och med grymhet ofta nog blifva på mångahanda sätt pinade och illa medfarna, och då järnvägspersonalen bäst är i tillfälle att iakttaga dessa missförhållanden, uppmanas densamma härmed på det allvarsammaste att tillse, det djuren icke må utsättas för onödiga lidanden, samt att med alla till buds stående lagliga medel söka åtminstone inom järnvägens område förhindra djurplågeri, af hvad slag det vara må. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt inlastningen, vid hvilken någon af stationspersonalen, så vidt möjligt är, bör närvara för att lämna biträde eller upplysningar samt tillse, att djuren därvid ej misshandlas samt att de placeras på förståndigaste sätt och ej flera tillsammans än utrymmet bekvämligen medgifver, att, då djuren ej föras lösa utan i burar eller korgar, dessa äro tillräckligt stora och ändamålsenliga, samt att vid kylig väderlek burarna eller korgarna så placeras i stationsvagnen, att djuren i möjligaste måtto skonas för drag. Vid afgångs- och mottagningsstationen bör dricksvatten tillhandahållas, och åligger det konduktörerna att äfven under resan, där så anses behöfligt, om möjligt söka bereda djuren tillfälle att släcka sin törst. Äfvenledes böra på ifrågavarande platser djur, som ej inlastas i särskild vagn, under den kalla årstiden förvaras under tak eller på annat lämpligt sätt i möjligaste måtto skyddas mot kölden under afvaktan på tågets ankomst eller på afhämtning; och bör afsändare uppmanas att ombesörja, det djuren ej allt för länge må sakna föda. Då det ej är möjligt att här gifva föreskrifter, som visa sig till fyllest för alla möjliga fall, öfverlämnas åt järnvägspersonalens eget bedömande att

efter bästa förstånd göra järnvägstransporten för djuren så litet plågsam som möjligt samt att i öfrigt hvar och en i sin stad bidraga därtill, att en mild och förständig behandling må komma dem till del.

För transporten af djur sjöledes hafva, såsom ock motionären anført, öfverståthållaren i Stockholm samt landshöfdingarne i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Örebro och Västmanlands län den 18 maj 1901 gifvit följande ordningsföreskrifter:

Sedan hos öfverståthållareämbetet gjorts anmälan, att vid transporter sjöledes till hufvudstaden af levande kreatur, särskildt spädkalfvar, åtskilliga missförhållanden yppats, såsom att stundom djur inlastats, hvilka på grund af sjukdom eller svaghet redan vid inlastningen varit så kraftlösa, att de af transporten uppenbarligen tagit skada eller tillskyndats afsevärda lidanden, att enahanda följd ofta uppstått i anledning af de otillfredsställande anordningar, afsändaren vidtagit för transporten, att äldre djur ibland sammanförts å fartygen med spädare på sådant sätt, att de sistnämnda nedtrampats och skadats af de äldre, samt att ej sällan inträffat, att afhämtning af transporterade djur fördröjts flera timmar efter fartygs ankomst till hufvudstaden, hvarigenom djurens lidande under transporten onödigtvis förlängts, hafva öfverståthållareämbetet samt Konungens befallningshafvande i . . . län för att söka råda bot på omförmälda missförhållanden velat genom detta cirkulär anmana rederier för de ångbåtar, som förmedla transporter af kreatur mellan Stockholms stad och angränsande orter, att hvar för sina fartyg tillse, att vid forsling sjöledes af levande späda kreatur, särskildt kalfvar, iakttagas följande

Ordningsföreskrifter.

1.

Anmäles spädkalf till transport, och finner fartygets befälhafvare, att djuret på grund af sjukdom, svaghet eller bristande lämpliga anordningar å afsändarens sida uppenbarligen skulle under transporten taga skada eller utsättas för afsevärdt lidande, åligger det befälhafvaren att vägra emottaga djuret till transport å fartyg.

Varder sådant först under transporten uppenbart, skall befälhafvaren genast vid framkomsten hos polisman göra anmälan om förhållandet.

2.

Likaledes har befälhafvaren att, därest genom mottagarens underlåtenhet att i tid afhämta djuren från fartyget dessa utsättas för lidande genom brist på vård och tillsyn, sådant ofördröjligen för polisman anmäla.

3.

I fråga om anordningar under sjötransporten bör iakttagas, att å spädkalfvar benen under transporten ej få hållas sammanbundna, att kättar eller burar, däri spädkalfvar transporteras, skola vara försedda med nödiga öppningar för luftväxling, med täta golf och i öfrigt vara så inrättade, att de lämna tillräckligt utrymme för djuren att intaga såväl stående som liggande ställning, att, då spädkalfvar forslas bundna å

däck, detta under dem skall vara försedt med sand eller dylikt samt vid längre resor med särskild ströbädd och anordning vidtagas för djurens stödjande vid fartygets krängningar och att spädkalfvar ej utsättas för svårare lidande genom köld eller nederbörd och ej heller för trampning eller annan skada af samtidigt forslade gödkalfvar eller andra, äldre kreatur.

4.

Hvad ofvan är stadgadt om spädkalfvar skall äfven äga tillämpning i fråga om transport af andra späda kreatur.

Vederbörande kronobetjäning och polismyndighet i städerna hafva i uppdrag att öfvervaka, att nu lämnade föreskrifter efterkommas samt att, därest transport sker under sådana förhållanden, att åtal för djurplågeri kan ifrågakomma, lämna underrättelse till polismyndigheten å den ort, dit transporten skall ske.

Och beslöts, att af cirkuläret ett exemplar skall bevisligen tillställas ett och hvart af här i staden befintliga rederier för de ångbåtar, som förmedla transporter af kreatur mellan Stockholms stad och angränsande orter, med anmaning att hvar för sina fartyg tillse, att vid forsling sjöledes af lefvande späda kreatur, särskildt kalffvar, iakttagas här ofvan omförmälda ordningsföreskrifter, hvarjämte ett exemplar af detta protokoll öfverlämnas till kongl. poliskammaren för utöfvande af den tillsyn, som i förevarande hänseende kunde på polismyndigheten ankomma.

I betraktande af de bestämmelser och anvisningar, om hvilka nu blifvit erinradt, skulle man möjligen kunna hysa den åsikten, att intet vidare behöfde i saken åtgöras.

*Utskottets
uttalande
och förslag.*

Utskottet är emellertid, i likhet med motionären, af annan mening.

Strafflagens 18 kap. 16 § är visserligen tillämplig äfven på sådant djurplågeri, som sker under transporter. Men dess bestämmelser räcka icke till för alla de fall, då ett ingripande till djurens skydd behöfde ske. Många djur, som näppeligen i allmänna språkbruket räknas till *kreatur*, egna eller andras, transporteras till lands och sjös.

Vid in- och aflastningsorterna finnas i regeln heller inga polismän, som kunna beifra brott mot förut nämnda strafflagsbestämmelse, och det är ganska vanskligt för den enskilde att föra talan i sådana fall. För öfrigt är det icke alltid lätt att veta, hvem som skall åklagas: djurafsändaren, eller de som inlasta djuren, eller de som sköta om transportereringen.

Härtill kommer — och detta synes, såsom utskottet redan påpekat, vara hufvudanledningen till förevarande motion — att en stor del af de lidanden, som tillfogas transporterade djur, hafva sin grund i *olämpliga anordningar* och icke kunna rubriceras såsom härrörande af »uppenbar grymhet». Sålunda händer det ej sällan, att afsändare tillåtas infösa i lastvagnar eller lastrum långt flera djur än som bekvämligen kunna rymmas där; och till sådana försök inbjuda ofta gällande frakttaxor, som bevilja synnerligen billig frakt för de

djur, som kunna inlastas utöfver det normala antalet. Vidare inträffar både till sjös och lands, att större och mindre djur inlastas om hvarandra, hvarvid de större djuren kunna tillfoga de mindre så svåra skador, att döden eller åtminstone ett betydligt reduceradt handelsvärde däraf blir följden. Dessutom sammanföras icke sällan under transporten friska och sjuka djur med hvarandra till men för bådadera. Understundom förekommer, enligt hvad för utskottet blifvit uppgifvet, att afsändare blir förvägrad att gifva föreskrifter rörande inlastningen af djuren, sedan de omhändertagits af vederbörande betjäning, äfven om han därmed endast afser att bereda djuren någon lindring under den i allt fall mödosamma transporten.

Man har allt skäl att vara kongl. järnvägsstyrelsen och åtskilliga länsstyrelser äfvensom en eller annan styrelse för enskilda banor tacksam för den omvårdnad, de i denna sak visat genom de af dem utfärdade cirkulären. Men det gifves många missförhållanden vid djurtransporter, som icke beröras i dessa cirkulär. De utfärdade föreskrifterna vid transport sjöledes angå ju endast spädare kreatur, särskildt kalffvar, och gälla blott för en mindre del af vårt land. Och järnvägsstyrelsernas cirkulär, ehuru de vittna om humanitet och medkänsla, hafva dock ett alltför obestämdt innehåll för att kunna med kraft tillämpas. För öfrigt gifves det ingen lag, som bjuder järnvägsstyrelserna att vidtaga åtgärder för djurens skydd under transporter, och följden därutaf är naturligtvis den, att järnvägsstyrelserna, särskildt vid de enskilda järnvägarna, antingen inga åtgärder vidtaga eller ock utfärda olika cirkulär, den ena järnvägsstyrelsen med en lydelse, den andra med en annan. Det blir ingen inom och för hela vårt land förbindande kraft i sådana enstaka cirkulär och påbud, och därför kunna dessa icke heller lända till allmänt gagn eller blifva så respekterade som önskligt vore.

Det torde knappast behöfva påpekas, att den fråga, som här föreligger, icke endast afser att skydda djuren från lidanden af hvarjehanda slag, utan äfven att skydda *djurägarna* från ekonomiska förluster, som så lätt och i så väsentlig grad kunna uppkomma genom missförhållanden under transporter. Det gäller t. ex. att få legala föreskrifter om nödig desinfektion å båtar och järnvägsvagnar, som transporterat djur. Det har händt, att djurägare fått lida stora förluster därigenom, att hans friska djur transporterats i sådana vagnar eller å sådana båtar, som förut befordrat tuberkulösa eller annorledes sjuka kreatur och icke därefter desinficerats.

Allmänna bestämmelser i nu antydt syfte skulle bereda den afsevärda ekonomiska fördel i djurmarknaden, att en djurägare med större visshet kunde vänta, att hans lifdjur utan risk för skada skulle kunna transporteras äfven på långa afstånd, och att slaktdjur, utan att fördärfvas eller försämmas, hunne fram till sitt mål.

Utskottet håller före, att *allmänna*, för hela riket gällande bestämmelser för djurens skydd under transporter äro nödiga. Motionären har med stöd af hufvudsakligen från utlandet samlade uppgifter angifvit en mängd sådana bestämmelser. Utskottet, som granskat dessa, har visserligen i det hela funnit dem beaktansvärda, men har icke ansett sig böra nu förorda något bestämdt förslag i berörda syfte. Ett sådant förslag, om det skall blifva tillfredsställande, förutsätter en särskild utredning.

Med stöd af hvad nu blifvit anfördt hemställer utskottet,

att Andra Kammaren ville i anledning af förevarande motion för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att det täcktes Kongl. Maj:t föranstalta om utredning, hvilka allmänna bestämmelser till djurens skydd under transporter må kunna finnas nödiga, och till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 18 mars 1902.

På utskottets vägnar:

FRIDTJUV BERG.
